

Yabancı/İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Gazete Kullanımı

İbrahim Fatih Demirel^{a,b}, Mehmet Yalçın Yılmaz^c

Özet

Yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi son 20 yılda üzerinde yapılan çalışmaların sayıca arttığı müstakil bir alan haline gelmiştir. Dolayısıyla bu alanın hâlâ gelişmekte olduğunu söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır. Bu gelişmeye paralel olarak yapılan çalışmalarla öğretim programı, ders kitabı, yardımcı materyaller gibi hususlarda gelişim ve değişim devam etmektedir. Alandaki önemli eksikliklerden biri öğretim sürecine dahil edilebilecek yardımcı/destekleyici materyallerin kısıtlılığıdır. Bir dili yabancı/ikinci dil olarak öğretirken sıklıkla başvurulmuş ve öğretim sürecine, öğrencinin dil becerilerine doğrudan katkı veren yardımcı materyaller oldukça önemlidir. Bu çalışma da bu eksiklikten hareketle ortaya çıkmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öncelikle otantik materyallerin kullanımı tartışılmış ardından otantik materyal olarak gazetelerin kullanımı hususu üzerinde durulmuştur. Gazeteler içerdiği geniş konu yelpazesi, farklı metin türlerini bir arada bulundurması, öğrenci motivasyonuna etkisi ve dil becerilerine yaptığı katkılar açısından ele alınmış ve öğretim sürecine dâhil edilmesi gerekliliği bu verilerle dayandırılmıştır. Daha sonra temel dil becerileri özelinde gazetelerin öğretim sürecinde kullanımı ile ilgili örnek etkinlikler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Yabancı dil öğretimi
İkinci dil öğretimi
Dil öğretiminde gazete
Gazete etkinlikleri

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 01.02.2021
Kabul Tarihi: 21.06.2021
Doi: 10.18026/cbayarsos.872155

Using Newspaper in Teaching Turkish as a Foreign / Second Language

Abstract

Teaching Turkish as a foreign/second language has become an independent field on which the number of studies carried out in the last 20 years has increased. Therefore, it would not be wrong to say that this area is still developing. With the studies carried out in parallel with this development, development and change continues in subjects such as the curriculum, textbook, and supplementary materials. One of the important shortcomings in the field is the limitation of auxiliary/supportive materials that can be included in the teaching process. When teaching a language as a foreign/second language, supplementary materials that are frequently used and directly contribute to the teaching process and learner language skills are very important. This study has emerged from this deficiency. In teaching Turkish as a foreign language, firstly, the use of authentic materials was discussed, and then the use of newspapers as authentic materials was emphasized. Newspapers have been handled in terms of their wide range of topics, their coexistence of different written types, their effect on the motivation of the learner and their contribution to the language skills, and the necessity of their inclusion in the teaching process is based on these data. Then, examples about the use of newspapers in the teaching process are given in terms of basic language skills.

Keywords

Foreign language teaching
Second language teaching
Newspaper in language
teaching
Newspaper activities

About Article

Received: 01.02.2021
Accepted: 31.06.2021
Doi: 10.18026/cbayarsos.872155

^a İletişim Yazarı: ifdemirel@kastamonu.edu.tr

^b Arş. Gör., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, ORCID: 0000-0002-9647-2672.

^c Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili Bilim Dalı, ORCID: 0000-0002-4070-9116

Giriş

Dil; düşünce, duygu, bilgi ve tecrübeleri aktarmaya yarayan ve insanı insan yapan biricik özelliştir. Eğitim ve düşünce esas olarak dile dayanmaktadır. Zira dil, insanlığın öğretmesine, öğrenmesine ve düşünmesine izin verir. Bu açıdan dilin kullanımını, içinde barındırdığı kültürel kodlar ve söylem süreçlerini yönetme yetisi ile karmaşık bir iletişim şekli olarak tanımlamak mümkündür.

Dilin doğasında bulunan bu karmaşıklık, özellikle anadili/birinci dil harici öğrenilen yabancı/ikinci dil öğretiminde kendini göstermektedir. Dil öğretimi; öğrenci, öğretici, materyal, öğretim yöntemleri ve değerlendirme olarak 5 ana başlıkta toplayabiliriz. Bu başlıkların her biri dil öğretiminde yadsınamaz bir öneme sahiptir. Hepsinin uyumlu ve verimli olduğu bir ortamda sağlıklı bir öğretim sürecinden bahsetmek mümkündür. Ancak bu 5 boyutlu süreci sağlıklı yürütmek elbette içerisinde pek çok zorluk barındırmaktadır. Yazıda, bu sürecin materyal kullanım boyutuna odaklanılmıştır.

Yabancı/ikinci dil öğretiminde kullanılan başlıca materyal, ders kitaplarıdır. 'British Council' 2008 yılında yabancı/ikinci dil öğrencilerine ders kitabı kullanımı ile alakalı bir anket yapmıştır. Çalışma sonuçları katılımcıların %65'inin ders kitabını 'her zaman' ve 'sık sık' kullandığını; sadece %6'lık bir kısmının ise 'hiçbir zaman' kullanmadığını göstermektedir (Tomlinson, 2012, s. 158). Dolayısıyla öğrenci grubunun hedefleri farklılaşsa dahi süreçte başvurulan en temel materyal ders kitaplarıdır. Bu noktada yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının CEFR ile uyumundan bahsedilebilir. Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretiminin temelini, dil öğretiminde iletişim odaklı yaklaşımı merkezinde tutan diğer pek çok ülke ve kurumda olduğu gibi CEFR referansları oluşturmaktadır. Ancak bu kitapların özellikle iletişimsel ve üretimsel açıdan desenlenmesinde bazı tutarsızlıklar göze çarpmaktadır. Demirel ve Fakazlı (2021) yaptıkları karşılaştırmalı çalışmada Türkçenin ve İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel iki ders kitabını barındırdıkları etkinlikler açısından ele almışlardır. Buna göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitabı büyük oranda üretimsel becerileri aktif etmeye odaklanırken, İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitabı iletişimsel becerileri aktif etmeye odaklanmıştır. Bu çalışma CEFR merkezli hazırlanan ders kitaplarının eksik kaldığı noktaları göstermesi açısından önemlidir. Bu noktada öğretim sürecinde hem iletişimsel hem üretimsel becerilerin aktif edilmesini sağlayacak ek materyal çeşitliliği önem kazanmaktadır.

Ders kitaplarının öğrenciler ve öğrenciler açısından temel kaynak olarak görülmesinin çeşitli sebepleri vardır. Ulaşım kolaylığı, zaman tasarrufu sağlaması, ekonomiklik ve hem öğrenci hem öğrencilerin süreçteki pek çok ihtiyacının tek kaynaktan toplanması gibi gerekçeler ders kitaplarının kullanım oranını artırmaktadır. Ohia ve Adeosun (2002) da çalışmalarında öğretim sürecinde öğrenciler açısından, bir sınıfa girmenin ve öğrencilerden ihtiyaca binaen hazırlanmış bir ders kitabının belirli bir sayfasını açmalarını istemenin ve tamamen bu metne güvenmenin yaygın olduğunu belirtmişlerdir. Bu noktada sadece ders kitabı kullanarak süreci yürütmek dil öğretimi, ciddi zaman kısıtlamaları ve müfredat baskısı barındıran yapay öğrenme ortamı olan sınıflarda doğal olmayan sınırlar içine sürüklemek ve orada sınırlı tutmak anlamına gelebilir. Bu durum dilin doğasına olduğu kadar verimli bir öğretim sürecinin gereklerine de terstir. Bu noktada planlı ve sistemli bir şekilde işleyen, üzerinde uzun yıllar çalışılmış, tecrübe edilmiş bir öğretim programı yoksa görev öğrencilere düşmektedir. Ders ortamına uygun otantik metinleri tespit etmek, temin etmek ve sınıf atmosferinde kullanılabilir hale getirmek bu görevlerden bazılarıdır.

1. Yabancı/İkinci Dil Öğretiminde Otantik Materyal Kullanımı

Literatürde yabancı/ikinci dil öğretiminde otantik materyallerin tanımı ve kullanımı ile ilgili pek çok çalışma mevcuttur. Nunan (1999) çalışmasında otantik materyalleri, bir dili yabancı/ikinci dil olarak öğretme amacı ile üretilmemiş her türlü yazılı, sözlü, görsel materyal, olarak tanımlar. Literatürde yer alan diğer pek çok tanıma da bakıldığında hepsinde yer alan ve öne çıkan ortak özellik 'bir dili hedef dil olarak öğretmek için özel hazırlanmamış' olmasıdır.

Newby (2000) çalışmasında materyalleri 'Pedagojik' ve 'Otantiklik' açısından değerlendirmiştir. Buna göre pedagojik materyallerde ortam sınıftır ve buna bağlı yapay bağlamlar, ayarlanmış bir dil ve materyallere önceden yapılmış eğitimsel müdahaleler vardır. Otantiklikte ise ortam gerçek dünyanın kendisidir. Otantik materyaller; gerçek bağlamlar yani yaşantılar, doğal bir dil ve gerçek-doğal ihtiyaçları içerir. Otantik materyallerin tasnifi konusunda farklı düşünceler olsa da genel kanıyı ifade etmesi bakımından Genhard'ın ayrımı kullanılabilir. Genhard (1996) tarafından otantik materyaller yazılı, işitsel ve görsel olarak üçe ayrılmıştır. Bu tasnife göre restoran menüleri, spor raporları, çeşitli biletler, gazeteler vs. yazılı otantik materyal; filmler, şarkılar, radyo haberleri vs. işitsel otantik materyal; dergi-gazete resimleri, sokak işaretleri, posta kartları vs. görsel otantik materyal olarak ayrılmıştır. Tüm bu otantik materyallere ve daha fazlasına ulaşmak için internet iyi bir aracı olarak sınıf içi ve sınıf dışında hem öğrenciler hem öğretmenler tarafından kullanılabilir.

Yazılı, işitsel ve görsel otantik materyallerin yabancı/ikinci dil öğretiminde hem öğreticiye hem de öğrenciye sağladığı pek çok fayda vardır. Dil öğretimi üzerine yapılan deneysel çalışmalarla sabit, otantik materyal kullanımı dilin dört temel beceri alanında da öğrencinin gelişimini desteklemektedir. Bu durumu dayandıran çalışmalardan bazıları şunlardır: Otte (2006) yaptığı çalışmada otantik materyallerin öğrencilerin dil öğrenme motivasyonu ve dinleme becerisine; Berardo (2006) otantik materyal kullanımının okuma becerisine; Akdemir, Barin ve Demiröz (2012) konuşma becerisine; Arifa (2011) otantik materyallerin yazma becerisine olumlu katkılarını göstermiştir.

Temizyürek ve Birinci (2016, s. 57), otantik materyaller aracılığıyla sağlanan faydaları *dilbilimsel ve dilbilimsel olmayan* şeklinde iki gruba ayırmıştır. Buna göre otantik materyal kullanımı öğrenciye hem geleneksel yöntemlerde daha fazla önemsenen form odaklı öğretimde kullanılacak iyi bir kaynak görevini üstlenmekte, hem de sahip olduğu özellikler neticesinde modern metodolojilerin uygulanmasını kolaylaştırmaktadır.

Otantik metinler kullanmak öncelikle kurgu ve yapay metinlerle kıyaslandığında öğrenci motivasyonu üzerinde daha olumlu bir etkiye sahiptir. Rao (2019, s.156) çalışmasında otantik materyallerin sınıf dili ile dış dünya arasında bir bağlantı kurduğu için öğrenci ihtiyaçları ile daha yakından ilgili olduğunu söyler. Bu durum öğrencinin motivasyonunu ve hedef dile karşı olan öğrenme arzusunu artırabilir.

Otantik materyal kullanımının bir diğer faydası öğrenme/öğretme sürecine sunduğu çeşitliliştir. Otantik materyaller kendi içerisinde geniş bir yelpazede farklı türler, üsluplar, yazılı ve sözlü bağlamlar barındırır. Bunlar öğrencinin dilsel yetilerini doğal süreçlerle geliştirebilecek, zenginleştirebilecek sonsuz kaynaklardır.

Yazının önceki bölümünde de belirtildiği üzere dil öğretiminde sıklıkla kullanılan yegâne materyal ders kitabıdır. Ancak ders kitapları sınırlılıkları nedeniyle bu zenginlik ve

çeşitlilikten mahrumdur. Kitapta yer alan ve dil öğrencisine özel olarak üretilmiş pek çok metin tekrar eden yapılar barındırması ve mükemmel formun kullanılması sebebiyle sınıf ile dışarıdaki gerçek dünya arasında bir boşluk oluşturur. Otantik materyallerden doğru şekilde ve sıklıkla faydalanan bir öğretici bu boşluğu bu şekilde doldurabilir. Aksi takdirde öğretim yapay sınıf ortamında sadece kullanılan ders kitabıyla sınırlı kalırsa öğrenci gerçek hayatta, gerçek durumlarda hedef dili kullanamaz hale gelebilir.

Otantik materyal kullanımının yabancı/ikinci dil öğretimine bir diğer katkısı kültürel etkileşime hizmet boyutundadır. Zira otantik metinler zengin bir kültürel içeriğe sahiptir. Dil ve kültür birbirini tamamlayan ve şekillendiren iyi unsurdur. Dili kültürden, kültürü de dilden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Öğrenciler tarafından öğrenilmek istenen hedef dil içerisinde bulunduğu kültürden izler taşımaktadır. Bu açıdan dilin içerisinde şekillendiği kültürü tanımak öğrenciye hedef dili tanıma ve kullanma gibi açılardan kolaylık sağlayacaktır.

Son olarak doğru seçilmiş ve kullanılmış otantik materyaller aracılığı ile ders kitaplarının kullanımında amaçlanan pek çok yeterliliğe daha renkli ve keyifli bir öğretim süreci sonucunda ulaşılabilir. Ders kitaplarında yer alan dilbilgisi öğretimi, söz varlığı kazandırma ve konuşma, yazma, dinleme, okuma becerileri kullanılacak otantik materyaller ile geliştirilebilir. Ders kitaplarının kullanımı ile amaçlanan kazanımların uygulamalarını yapmak için de yine otantik materyaller kullanılabilir.

Yabancı/ikinci dil öğretiminde otantik materyaller kullanmanın bazı dilbilimsel ve dilbilimsel olmayan faydaları bu şekilde özetlenebilir. Nihai olarak tüm bu faydalar göz önünde bulundurularak, öğrenci açısından dilin kullanım boyutu açısından farkındalığını artırmak için, öğretici açısından öğretim sürecini tekdüzelikten kurtarıp daha keyifli ve daha nitelikli bir hale getirmek için alternatif materyal olarak otantik materyaller kullanımı gereklidir, denebilir. Bundan sonraki bölümde yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde otantik materyal olarak gazete kullanımını tartışılacaktır.

2. Yabancı/İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Otantik Materyal Olarak Gazete Kullanımının Faydaları ve Beceri Özelinde Kullanım Örnekleri

Geniş ölçekte otantik materyal kullanımının dil öğretim sürecine faydalarını tartıştıktan sonra dar ölçekte otantik materyal olarak gazetelerin kullanımı hususuna bakılabilir. Terim olarak bakıldığında TDK sözlüğü gazeteyi; "Politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu veya yorumsuz, her gün veya belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın" olarak tanımlamaktadır. Bu tanım üzerinden bakıldığında ilk dikkati çeken gazetelerin barındırdığı konu çeşitliliğidir. Ders kitaplarında ünite tabanlı olarak sınırlanan konu çeşitliliği gazetelerde sonsuz şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Bir gazetede öğrencinin ilgisini çekebilecek politika, ekonomi, kültür, spor, sağlık, magazin, bilim-teknoloji, edebiyat, oyun gibi hemen her konu hakkında bir yazı bulmak mümkündür. Bu açıdan bakıldığında gazetelerin ulusal ve uluslararası ölçekte dünya üzerindeki olayların bir kaydı olduğu söylenebilir. Bu geniş konu yelpazesi ve *kayıtlar* öğrenciye ilgi duyduğu, merak ettiği bir konuyu okuma, tartışma ve onun hakkında çeşitli yazma etkinlikleri yapma şansı verecektir. Bu durum şüphesiz öğrenciye artı bir motivasyon sağlar.

Gazeteler, hedef dil öğrencilerine empati/duygudaşlık ve eleştirel düşünme yeteneği kazandırır. TDK tanımında belirtildiği üzere gazetede yer alan yazılar/makaleler bazen yorumsuz şekilde bilgi vermek bazen de bir konuyu yorumlamak ve tartışmak üzere yazılır.

Öğrenciler aynı olaya farklı açılarından bakabilmeyi ve bu sayede empati kurarak toleranslı olabilmeyi, eleştirel düşünmeyi öğrenir. Bu da gazetelerin öğrenciye sağladığı duyuşsal kazanımlardan biridir.

Ders ortamında otantik materyal olarak gazete kullanımı öğreticilere pek çok kolaylık sağlamakta ve alternatif etkinlik imkânı sunmaktadır. Ders kitabı sınırlılıklarını ortadan kaldırmak için gazete kullanımı sonsuz bir materyal hacmi barındırır. Bu açıdan öğreticiler yeni yollar keşfetmek ve dört temel dil becerisini farklı etkinliklerle zenginleştirmek hususunda gazetelerden faydalanabilirler. Gazetelerde ders kitaplarına oranla oldukça farklı türden metinler vardır. Anlatı olarak hikâyeler, mektuplar, şiirler; raporlar, reklamlar, makaleler bunlardan bazılarıdır. Karşılaşılan her farklı metin türü farklı bir etkinliğe dönüştürülerek öğretim süreci daha zengin ve verimli hale getirilebilir.

Gazeteler güncel olması bakımından da öğretim sürecine önemli katkılar sunmaktadır. Gazetelerde gerçek hayattaki olaylar aktarıldığı ve gazeteler geniş bir konu yelpazesi sunduğu için öğrencilerin merak duygusu da güdülenmektedir. Bu açıdan gazete temelli aktivitelere öğrenciler dinamik ve istekli bir şekilde dâhil olurlar. Joraboyev (2021) çalışmasında günlük olarak yayımlanan ve içerik olarak sürekli güncel ve hemen her konudan bilgiler içeren gazetelerin yabancı dil öğrencilerinin dil gelişimine olumlu katkılarından bahseder ve hedef dil öğrencilerinin öğretim sürecine entegrasyonuna özellikle dikkat çeker. Bu durum sadece öğrencilerin ders sürecinde aktif olmasını sağlamakla kalmaz aynı zamanda onları daha fazla okuma yapmaları için de isteklendirebilir. Nihai olarak öğrenci yaşam boyu sürecek okuma alışkanlıkları geliştirebilir.

Otantik materyal olarak gazetelerin ders ortamına entegre edilmesi yabancı/ikinci dil öğretiminin kültürel boyutuna da hizmet eder. Öğrenciler hedef dilde yazılmış ulusal bir gazeteyi sınıf ortamında çok boyutlu ele alarak kültürel işaretlere hâkim olabilir.

Gazete kullanımının diğer bir faydası ekonomiklik, ulaşılabilirliktir ve esneklik noktasında kendini göstermektedir. Gazeteler eğitim açısından uygun maliyetli otantik bir materyaldir. Özellikle son yıllarda çevrimiçi ulaşılabilir olması erişim kolaylığı sağlaması açısından önemlidir. Ayrıca tüm beceri alanlarında ve tüm dil seviyelerinde kullanılabilir olması da gazeteyi tercih edilen otantik bir materyal yapmaktadır. Tafida ve Dalhatu (2014) yaptıkları çalışmada ikinci dil olarak İngilizce öğretiminde gazete kullanımının etkinliklere dönüştürülmesi ile ilgili örnekler vermişlerdir. Bu örnekler başlangıç, orta ve ileri seviye dil kullanıcıları için ayrı ayrı ele alınmış ve örneklendirilmiştir.

Gazeteler aracılığı ile öğrenciler, yapay öğrenme ortamı olan sınıf atmosferinde öğrendikleri ve çoğu zaman bağlamdan, yaşantıdan kopuk olan dilbilgisi yapılarının gerçek hayatta ve doğal bağlamda kullanımını görme imkânı bulurlar. Ayrıca gazeteler aracılığı ile öğrenciler söz varlığı kazanımlarını uygulamalı olarak genişletebilirler. Bununla alakalı belirli sözcükler seçilip eş dizim listeleri oluşturulabilir, bağlam içerisindeki anlamı tahmin edilip sözlükten kontrol edilebilir ya da anlamsal bağlantıları kontrol edilebilir. Ele alınan sözcüğün sıfat, fiil, zarf, isim gibi formlarına bakılabilir. Gazetede yazılan seçilen kelimelerden hareketle öğrencilerin kendi haber metnini oluşturmaları istenebilir.

Yabancı/ikinci dil öğretiminde gazete kullanımında muhtemel fayda getirecek bir diğer husus da öğrenciyi kendi ülkesinden, kendi coğrafyasından haberler ile karşılaştırdığımızda ortaya çıkacaktır. Örneğin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir Mısırlı/Alman/İngiliz öğrenci ulusal basında bu ülkelerden ya da coğrafyalardan bir haber makalesi, yorum ya da analiz ile

karşılaştığında öncelikle güdülenme aşamasında fazladan bir hassasiyet gösterecektir. Sonraki aşamada haber makalesinin içeriği ile alakalı olarak öğrencinin ana dilinde getirdiği bilgiler ile bir pekiştirme süreci başlayacaktır. Öğrencinin aslında bildiği bir olgu hakkında hedef dilde güncel olarak yazılmış makaleler onun dilsel gelişimine olumlu anlamda pek çok katkı sunacaktır. İçeriğin ilgi çekiciliği sayesinde öğrenci ana dilindeki ön bilgilerle hedef dildeki bilgileri mukayese etme ve çıkarım yapma sürecine girecektir. Bunun yansımaları da olumlu olarak sınıf atmosferine yansıyacaktır.

Otantik materyal olarak gazete kullanımının bahsedilen tüm bu faydalarına paralel olarak CEFR (2020)'da da gazete kullanımı ile ilgili öğrencilerin kazanması beklenen yeterlilikler vardır. Örneğin; *Genel Okuma Anlama* başlığı altında C1 seviyesinde "Edebi yazılar, gazete veya dergi makaleleri ve özel akademik veya profesyonel yayınları da içeren çok çeşitli metinleri, yeniden okuma fırsatlarının olması ve başvuru araçlarına erişimi olması koşuluyla anlayabilir.", *Oryantasyon İçin Okuma* başlığı altında B1 seviyesinde "Gazete veya dergilerde yer alan basit, açıkça taslak haline getirilmiş ilanlardaki önemli bilgileri, çok fazla kısaltma olmaması kaydıyla anlayabilir.", *Bilgi ve Argüman İçin Okuma* başlığı altında B1 seviyesinde "Tanıdık konularda basit gazete makalelerindeki önemli noktaları tanıyabilir" ve A2 seviyesinde "Olayları anlatan mektuplar, broşürler ve kısa gazete makaleleri gibi karşılaştığı daha basit yazılı materyallerde belirli bilgileri belirleyebilir.", *Eğlence Aktivitesi Olarak Okuma* başlığı altında B1 seviyesinde "Daha geniş bir kitle için yazılmış film, kitap, konser vb. Gazete / dergi hesaplarını okuyabilir ve ana noktaları anlayabilir." şeklinde yer alan öğrenci yeterlilikleri yabancı/ikinci dil öğretiminde gazete kullanımının gerekliliğini ve faydasını gösteren başka bir dayanak olarak gösterilebilir.

CEFR verileri ile de paralel, yabancı/ikin dil olarak Türkçe öğretiminde özellikle B1 seviyesi ve sonrasında otantik materyal olarak gazete kullanımı beklenmektedir. Ancak birincil kaynak olarak kullanılan ve CEFR ile uyumlu olduğu bilgisi verilen ders kitaplarında gazete kullanımına yönelik bir etkinlik veya yönerge yer almadığı tespit edilmiştir. Ayrıca uluslararası literatürde özellikle yabancı/ikinci dil olarak İngilizce öğretiminde gazetelerin kullanımı ile ilgili pek çok deneysel ve kuramsal çalışma bulunurken ulusal literatür tarandığında yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde bu tarz çalışmaların nicelik olarak oldukça kısıtlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum öğretim sürecine gazete gibi zengin bir otantik materyalin kısıtlı oranda dâhil edildiği şeklinde yorumlanabilir. Bu noktada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde gazetenin ne şekilde kullanılabileceği ile ilgili öneriler getirmek yerinde olacaktır.

Öncelikle ifade etmek gerekir ki öğrenci grubunun seviyesine, ilgi alanına ve ihtiyaçlarına uygun gazete makalesini seçmek öğreticinin sorumluluğundadır. Özellikle temel seviyelerde kullanılacak gazete metnini seçmek zorlayıcı olabilir. Bu durumda gerekirse öğretici, dilbilimsel ve metindilbilimsel kavramları göz önünde bulundurarak metne müdahale edebilir. Burada amaç öğrencinin dil seviyesi ile metnin anlaşılabilirliğini dengelemektir. Aksi takdirde kullanılan metinden kaynaklı öğrenci üzerine fazladan bilişsel yük binebilir. Bu durum öğretim sürecini olumsuz etkileyecektir.

Uygun gazete makalesi kullanıldığında algılayıcı dil becerilerinden olan okuma-anlama becerisinin geliştirilmesi için gazeteler pek çok fırsat sunmaktadır. Her şeyden önce konu çeşitliliği öğrenciye seçme şansı sunmaktadır. Buna paralel olarak göreve dahil olma ve motivasyon düzeyinin artması beklenmektedir. Öğrencilerden seçilecek gazete makalesini okumaları ve grup halinde işbirlikçi çalışmaları istenebilir. Grupta yer alan her öğrenci bir

paragraf okur ve anladığı ayrıntıları grup üyeleri ile paylaşır. Bunu yaparken bilinmeyen kelimelerin altı çizilebilir ve sözlükten anlamı bulunup üyelerle paylaşılabilir. Ardından her üye kendi bölümü ile ilgili basit okuma-anlama soruları oluşturup grup üyelerine sorabilir. Bu şekilde makalenin tümünden her üyenin bilgi sahibi olması sağlanabilir.

Üretici dil becerilerinden olan yazma becerisi de gazeteler aracılığıyla geliştirilebilir. Yine grup çalışması ile her gruba bir gazete metni verilebilir. Gruplar bu metnin özetini hazırlarlar ve bunu sınıf ortamında diğer gruplara sunarlar. Bu şekilde akran öğrenmesi ile yazma ve sunum becerileri geliştirilebilir. Veya yarım bırakılan bir gazete makalesini öğrencilerin tamamlaması istenerek yaratıcı yazma etkinliği yaptırılabilir. Temel seviye gazeteden bazı fotoğraflar seçilerek öğrencilere gösterilir ve bununla ilgili tümceler yazmaları istenebilir.

Yine üretici dil becerilerinden konuşma için de gazeteler kullanılarak özgün çalışmalar yapılabilir. Örneğin; öğretici seçtiği bir haber makalesini başlıksız şekilde sınıf ortamına getirebilir. Öğrencilerden bu haber makalesine bir başlık bulmaları istenebilir. Getirilen öneriler not edilerek bir tartışma ve beyin fırtınası ortamı yaratılabilir. Bu şekilde öğrenciler bağımsız bir şekilde hedef dilde kendi fikirlerini ifade etme şansı bulabilir. Bu tarz bir etkinlikle öğrenciler hazırlıksız konuşma yapma konusunda deneyim kazanabilir ve düşüncelerini dayanakları ile ifade edebilirler. Veya öğretici görev tabanlı bir yaklaşımla gazetede yer alan bir reklamı kullanabilir. Öğrencilerden bu reklamın analizini yapmalarını ister ve onlara bununla alakalı bir süre verir. Aynı reklamı her öğrenci farklı bir açıdan ele alıp yaptığı hazırlıklı konuşma ile sınıf ortamında sunabilir.

Her dil seviyesi için hedef grubun ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda etkinlikler çoğaltılabilir ve çeşitlendirilebilir. Yazıda daha önce de bahsedilen literatür taraması sonuçları gazetelerin yabancı/ikinci dil öğretiminde kullanılmasının tüm dil becerileri üzerinden kayda değer katkılar sunduğunu deneysel kanıtlamıştır. Bu durumda yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin yapay öğrenme ortamı olan sınıf atmosferine gerçek yaşantı örnekleri katması ve dil gelişimini desteklemesi için gazeteleri dâhil etmesi önerilmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışma nitel araştırma modeli temel alınarak hazırlanmıştır. Doküman incelemesi ile veriler toplanmış ardından içerik analizi ile veriler betimsel şekilde incelenmiştir. Sayısal verilerden ziyade gözlem ve taramanın ön plana çıktığı nitel araştırmalar 1900'lü yılların ortalarında ortaya çıkmış sosyal bilimlerde ve davranış bilimlerinde sıklıkla kullanılan bir araştırma modelidir. Creswell (2017)'e göre nitel araştırma mevcut soruları cevaplayabilmek için veri topladığımız bir bilimdir. Özellikle nicel araştırma yöntemlerinin eğitim ve davranış olgu/olaylarını açıklama noktasında yetersiz kalışı nitel araştırma yöntemlerinin eğitim alanında tercih edilmesine gerekçe olmuştur.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplamak için doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Literatürde doküman analizi/doküman inceleme olarak geçen tekniği, Yıldırım ve Şimşek (2011:187) araştırılacak olgu veya olgular hakkında bilgi barındıran yazılı materyallerin analizi şeklinde; Ekiz

(2009:102) ise resmi veya özel kayıtların toplanıp sistematik bir düzenle incelenerek değerlendirilmesi şeklinde tanımlar.

Verilerin Analizi

Doküman analizi ile elde edilen veriler nitel veri analizi ile dört temel dil becerisi özelinde detaylandırılmış ve açıklanmıştır. Ardından bu veriler doğrultusunda betimlemeli şekilde örnek kullanım etkinlikleri oluşturulmuştur. Dey (1993), "nitel analiz" olarak isimlendirdiği veri analizi sürecini betimleme, sınıflandırma ve ilişkilendirme olmak üzere üç bölümde incelemektedir. (akt. Özdemir, 2010, s.330)

2.1. Gazetelerin Yabancı/İkinci Dil Öğretiminde Kullanımı İle İlgili Örnek Etkinlikler

Etkinlik 1-

1-)Aşağıdaki seyahat haber metnini okuyun ve anlamını bilmediğiniz 3 kelimeyi belirleyin. Daha sonra anlamını bulup bir cümle içinde kullanın.

2-)Haber metnindeki herhangi 3 kelimenin eş ve zıt anlamlılarını bulup kelime defterinize not edin.

'BU YIL YÜZDE 50 DOLUYUZ'

Alaçatı'da hizmet veren bir otelin ön büro müdürü Kübra Yüksel de, "Daha önceki yılbaşlarına baktığımızda bu yıl çok farklı olacak. Özellikle Alaçatı'da sokak kutlamaları meşhurdu. Bu yıl boş olacak. Kimselerin evden çıkmak istemeyeceğini düşünüyoruz. Ne kadar sosyal mesafe olsa da başka insanlarla aynı yerde bulunmak için 4 gün uzun bir süre. O nedenle bu yılbaşını yüzde 50 doluluk oranıyla geçireceğimizi düşünüyorum. Önceki senelerde Alaçatı'da her yer yüzde 100 dolu olurdu hatta bekleme listelerimiz olurdu. Bu defa böyle olmadı. 'Sağlık olsun' diyoruz. Önümüzdeki süreçte ne kadar dikkat edersek, bu salgın o kadar hızlı geçecek gibi görünüyor. Turizmin hareketlenmesi için biz yaz aylarını bekliyoruz" dedi.

Şekil 1. Haber metni görüntüsü-1

Etkinlik 2-

1-)Başlık altı metnini okuyun. Fotoğraflara da bakarak yazının içeriği hakkında sınıf ortamında tartışın.

2-) Tartışmalar sonucunda grup çalışması ile kendi haber metninizi oluşturun ve sınıfta sunun.

Şekil 2. Haber metni görüntüsü-2

Şekil 3. Haber metni görüntüsü-2.1

Etkinlik 3-

Bilindiği üzere gazetelerde kısa haber metinleri yer almaktadır. Öğretici, sınıftaki öğrenci mevcudu kadar kısa haber metinleri temin eder ve her kısa metni bir öğrenciye verir. Öğrenciden bu haber metnini okumasını ve metne bir başlık yazmasını ister. Daha sonra tüm kısa haber metinleri ve başlık önerileri toplanır ve öğrencilerin göreceği şekilde sergilenir. Daha sonra öğrencilerden bu metinlerle başlıkları eşleştirmeleri istenir.

Örnek bir kısa haber metni:

Abone Ol [Google News](#)

Amerikan Basketbol Ligi'nde (NBA) son bir haftada yapılan yeni tip koronavirüs (Kovid-19) testlerinde iki oyuncunun sonucunun pozitif çıktığı duyuruldu.

NBA'den yapılan açıklamaya göre 16 Aralık'tan itibaren 558 basketbolcuya uygulanan testler sonucunda iki pozitif vaka tespit edildi.

Ligde testi pozitif sonuçlanan kişiler, protokoller doğrultusunda izin verilinceye kadar karantinada kalıyor.

Şekil 4. Haber metni görüntüsü-3

Örnek başlık önerisi :

“NBA’de Koronavirüs Problemi”

Etkinlik 4-

Gazetelerden seçilecek kısa haber metinleri sınıfa getirilir. Öğrencilerden seçecekleri kısa haber metninde yer alan bazı bilgileri ve ayrıntıları değiştirmeleri istenir. İş bilirlikli öğrenmete göre daha sonra eşleşen öğrenciler birbirleriyle değiştirdikleri haber metni hakkında konuşurlar ve değiştirilmiş bölümü bulmaya çalışırlar.

Etkinlik 5-

Gazeteden seçilen bir haber metni fotoğrafı sınıf ortamında kullanılabilir. Öncelikle tüm sınıf ya da eşleştirilmiş öğrenciler fotoğrafı fiziksel açıdan inceler. Fotoğrafta ne/neler, kim/kimler

var, neredeler, ne yapıyor vs. Daha sonra bu haber metninde yer alan fotoğrafın içeriğini tahmin etmek için beyin fırtınası yaparlar. Ortaya çıkan fikirler öğretici tarafından not alınır ve öğrencilerin görecekları şekilde tahtaya yazılır. Daha sonra haber metninin içeriği öğrencilerle paylaşılır.

Örnek haber metni fotoğrafı:

Şekil 5. Haber metni görüntüsü-4

Etkinlik 6-

Rol-play ile de gazeteler aktif şekilde kullanılabilir. Oluşturulacak bir senaryoda iki öğrenci kullanılır. Bunlar arkadaş, karı/koca, anne/çocuk gibi çiftler olabilir. Örneğin; bir karakter gazete okur ve gördüğü bir habere şaşırır/üzülür/sevinir. Diğer karakter bu durum karşısında kendi fikirlerini, duygularını karşıya aktarır. Buna bağlı olarak örnek bir rol-play etkinliği;

A- (Gazetede okuduğu bir haber metni üzerine) – Bu gerçek olamaz!!!

B - Nedir?

A - Bu harika bir haber. Şunu dinle... (haberle ilgili bilgileri kendi duygularını da dahil ederek doğaçlama şekilde aktarır)

B- - Katılıyorum bence de harika bir haber çünkü..... / Bence iyi bir haber değil çünkü.....

Bu etkinlikleri çoğaltmak ve zenginleştirmek mümkündür. Kullanılan haber makalesine ve öğrenci grubunun özelliklerine göre tüm bu etkinlikler her seviyede kullanılabilir. Gazeteler hem söz varlığını geliştirme, hem okuma-anlama, konuşma ve yazma becerilerini geliştirme noktasında geniş bir kullanım imkânı sunmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada hedef dilde yazılmış gazetelerin, o dilin yabancı/ikinci dil olarak öğretim sürecine dâhil edilmesinin muhtemel faydaları üzerinde durulmuştur. Otantik bir materyal olarak gazeteler dil becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Öğretici bu farkındalığa sahip olmalı ve bahsedilen gerekçelerle öğretim sürecine gazeteleri dâhil edebilmelidir.

Öğrenciler yapay öğrenme ortamı olan sınıflarla, sınıf dışındaki hayatlarını ilişkilendirebildiği ölçüde motive olacak ve günlük hayattaki zorluklarla başa çıkabilme noktasında kendilerine güveneceklerdir. Bu durum CEFR’de de belirtildiği üzere *İletişimsel Dil Yeterlikleri* açısından önem arz etmektedir. Zira sadece dilbilimsel yeterlikler bir söylem oluşturmada ve söylem süreçlerini yönetmede yeterli değildir. Öğrencilerin toplumdilbilimsel ve pragmatik yeterliklere de sahip olması özellikle konuşma becerisinde kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri için oldukça önemlidir. Gazeteler bu noktada sosyokültürel unsurları barındırmaları, dilin kullanım boyutunu örneklendirmeleri ve aynı zamanda dilbilimsel kullanım örnekleri barındırmaları açısından kullanılması gerekli bir ek materyal olarak görülebilir. İçerdiği güncel bilgiler, konu çeşitliliği, doğal dil çıktıları barındırması gibi gerekçelerle gazeteler yabancı/ikinci dil öğretiminde gözden çıkarılmaması gereken kaynaklardır. Hemen hemen tüm öğrenci grubu ihtiyaçlarına uygun bir kaynak olarak gazeteler, tüm dil becerilerinin geliştirilmesinde hem öğretmenlere hem öğrencilere yardım edebilecek potansiyele sahiptir. Özellikle de söz varlığı kazandırma, anlam özellikleri açısından kelimelere bakabilme, etkili konuşma, yazma için bağlam oluşturma ve eleştirel düşünme gibi dil öğretiminde oldukça önemli hususlarda gazetelerden faydalanılması literatürdeki deneysel çalışmalara da dayandırılarak tavsiye edilmektedir. Zira gazeteler günlük konuşma dilini yansıtmının yanı sıra hedef dilin kültürel hassasiyetlerini, sahip olduğu deyimleri bağlam içerisinde öğrencilere aktarmak için oldukça uygun özellikte bir kaynaktır. Sınıf ortamında doğal olmayan dil yapılarını ve bunun örneklerini genellikle bağlamdan kopuk şekilde görmektense ulaşım kolaylığı, güncellik, her seviyeye uygulanabilirlik gibi pek çok özelliğe sahip gazetelerden makale örnekleri görmeleri öğrencilerin faydasına olacaktır.

Kaynakça

Akdemir, A. & Barin, B. & Demiroz, H. (2012). Broadsheet English: teaching speaking through newspaper articles. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 46*, 3967 – 3971.

Arifa, Z. (2011). The effects of authentic materials on students' writing of procedural text. *Journal on English as a Foreign Language, 1(2)*, 95-102.

Berardo, S. A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The reading matrix, 6(2)*, 60-69.

British Council (2008). *Teaching English: Course books*. London.

CEFR, (2020). Common European framework of reference for languages :learning, teaching, assesment companion volume with new descriptors. 22 Aralık 2020 tarihinde <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989> adresinden erişildi.

Demirel, İ. & Fakazlı, Ö. (2021). A CEFR-based Comparison of English and Turkish Language Teaching Course Books in Terms of Speaking and Writing Skills . *Journal of Theoretical Educational Science , 14 (2) , 167-185* . DOI: 10.30831/akukeg.851117

Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri (genişletilmiş 2.baskı)*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Genhard, J. G. (1996). *Teaching English as a foreign language: A teacher self-development and methodology*. Ann arbor: the University of Michigan Press.

Haber metni görüntüsü-1. 22 Aralık 2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/nufusu-5e-katlandi-yilbasi-icin-kiralik-villa-akini-41697978> adresinden erişildi.

Haber metni görüntüsü-2. 22 Aralık 2020 tarihinde https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/mardine-olan-benzerligiyle-dikkat-ceken-sehir-matera-41697626?#ins_sr=eyJwcm9kdWN0SWQ0i0i0MTY5NzYyNiJ9 adresinden erişildi.

Haber metni görüntüsü-3. 22 Aralık 2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/nbade-iki-koronavirus-vakasi-tespit-edildi-41697826> adresinden erişildi.

Haber metni görüntüsü-4. 22 Aralık 2020 tarihinde <https://www.cnnturk.com/fotogaleri/yasam/gunun-en-iliginc-haber-fotograflari?page=2> adresinden erişildi

Jaraboyev, B. (2021). Using authentic materials on English lessons. *Academic Resource In Educational Sciences, 2*, 1018-1025.

Newby, D. (2000). Authenticity. A. Fennar ve D. Newby (Eds), *Approaches to materials design in European textbooks: Implementing principles of authenticity, learner autonomy, cultural awareness*. Atria, Council of Europe.

Nunan, D. (1999). *Second language teaching and learning*. Boston: Heinle and Heinle Publishers.

Ohia IN, & Adeosun N (2002). *ESL course books and self-instruction: A pedagogical evaluation*. In Adebayo L, Osiugo-Abanihu I, Ohia, IN (eds) *Perspectives on Applied Linguistics in Language and Literature*.

Otte, J. (2006). Real language to real people: a descriptive and exploratory case study of the outcomes of aural authentic texts on the listening comprehension of adult ESL students enrolled in an advanced ESL listening course. *Dissertation Abstracts International*

Özdemir, M . (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma . *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 11 (1) , 323-343 .

Rao, P.S. (2019) The impact of using newspapers on teaching language skills to the second language learners of English. *ELT Vibes: International E-Journal For Research in ELT*. 5(2). 154-170.

Creswell, J. C. (2017). *Nitel araştırmalar için 30 temel beceri*. Hasan Özcan (Çev). Ankara: Anı Yayıncılık.

Tafida, A. & Dalhatu, B. (2014). Using newspapers in teaching English as a second language. *Journal of Educational Research and Reviews Vol. 2(5)*, 61-65.

Temizyürek, F. & Birinci, F. (2016). Yabancı dil öğretiminde otantik materyal kullanımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 5, Sayı 1*, 54-62.

Tomlinson, B. (2012). Material development for language learning and teaching. *Language Teaching*, 45(2), 143-179.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.